

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

LLYWODRAETH CYMRU

Y Rhaglen Lywodraethu

llyw.cymru

Mark Drakeford AS

PRIF WEINIDOG CYMRU

Rhagair

Heddiw, rwy'n falch o gyhoeddi Rhaglen Llywodraeth Cymru ar gyfer y 6ed Senedd.

Cyhoeddir y Rhaglen Lywodraethu hon yn llawer cynt nag y mae wedi'i chyhoeddi mewn blynyddoedd blaenorol gan fy mod am ddangos i bobl Cymru y gallant fod yn gwbl hyderus bod eu llywodraeth yn gweithredu'n gyflym ac yn bwrpasol i roi ein hymrwymiadau etholiadol ar waith ar unwaith.

Mae ein Rhaglen Lywodraethu yn nodi'r ymrwymiadau uchelgeisiol a radical y byddwn yn eu cyflawni dros y pum mlynedd nesaf er mwyn mynd i'r afael â'r heriau sy'n ein hwynebu ac er mwyn gwella bywydau pobl ledled Cymru. Mae'n seiliedig ar werthoedd sy'n arbennig o Gymreig: cymuned, cydraddoldeb a chyfiawnder cymdeithasol. Mae'n gosod cydweithio o flaen cystadleuaeth, gan ddangos sut y byddwn yn gweithredu i sicrhau tegwch i bawb a dileu anghydraddoldeb ym mhob rhan o gymdeithas. Mae pobl yng Nghymru yn gofalu am ei gilydd, ac mae'r rhaglen hon wedi'i seilio ar yr union egwyddor honno.

Mae'r Rhaglen Lywodraethu yn dangos sut y byddwn yn helpu'r GIG a darparwyr gofal cymdeithasol i adfer a symud ymlaen ar ôl yr heriau eithriadol y maent wedi'u hwynebu eleni. Byddwn yn buddsoddi yn y staff rheng flaen sydd wedi gweithio mor galed ac sydd wedi'n gwneud ni mor falch. Mae'n amlinellu sut y byddwn yn gweithio mewn partneriaeth gymdeithasol i greu swyddi newydd yn niwydiannau'r dyfodol, a thrawsnewid ein heconomi fel y bydd yn wyrddach ac yn decach.

Mae'r Rhaglen yn dangos sut y byddwn yn cymryd camau pendant i fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd a natur fel y gall pobl barhau i drysori cyfoeth naturiol Cymru am genedlaethau i ddod. Mae'n dangos sut y byddwn yn parhau i ymgorffori dull gweithredu ar gyfer addysg a sgiliau sy'n rhoi'r cyfleoedd bywyd gorau i bawb, a sut y byddwn yn mynd i'r afael ag achosion systemig anghydraddoldeb yn ei holl ffurfiau. Yn y Gymru hon, ni fydd neb yn cael ei ddal yn ôl ac ni fydd neb yn cael ei adael ar ôl.

Mae'r Gymraeg yn rhan unigryw a phwysig o'n bywyd cenedlaethol, ac mae'r Rhaglen Lywodraethu hon yn nodi sut y byddwn yn ei chryfhau fel iaith fyw. Mae ein hanes a'n diwylliant amrywiol yn denu llawer i Gymru ac rydym yn benderfynol o wneud popeth o fewn ein gallu i helpu'r diwydiant twristiaeth, chwaraeon a'r celfyddydau i adfer o'r pandemig. Mae ein rhaglen yn amlinellu sut y byddwn yn gwneud ein cymunedau lleol yn lleoedd mwy llesol a bywiog i fyw a gweithio ynddynt, gan sicrhau ein bod hefyd yn chwarae ein rhan ar y llwyfan byd-eang.

Mae'r Rhaglen Lywodraethu hon hefyd yn nodi ein hamcanion llesiant, sy'n dangos sut y byddwn yn gwneud y cyfraniad mwyaf posibl at y nodau llesiant yr ydym yn eu pennu ar gyfer cyfnod y 6ed Senedd, yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Mae'n rhaglen gredadwy, ymarferol a chyraeddadwy, sydd hefyd yn cydnabod yr angen am gamau radical a syniadau arloesol yn wyneb her na welwyd ei thebyg o'r blaen. Mae'n dangos sut y byddwn yn symud Cymru ymlaen drwy ganolbwyntio ar y meysydd lle y gallwn wneud y gwahaniaeth mwyaf i bobl a chymunedau. Yn y cyfnod eithriadol hwn, bydd yn ein symud ymlaen tuag at y Gymru decach, wyrddach a mwyfwy llwyddiannus yr ydym ni i gyd ei heisiau i'n hunain ac i'n gilydd.

Mae'r Rhaglen Lywodraethu yn cynnwys bron i 100 o feysydd gweithgarwch penodol. Y Prif Weinidog a'r Cabinet cyfan fydd yn gyfrifol am y rhain i gyd gan y bydd angen cymaint o gydlynw ac integreiddio â phosibl ar draws y llywodraeth gyfan i'w cyflawni. Bydd y Gweinidogion yn ysgwyddo cyfrifoldeb uniongyrchol dros weddill yr addewidion a wnaeth y llywodraeth i bobl Cymru yn ystod etholiad 2021. Mae'r ddwy set o ymrwymadau yr un mor bwysig â'i gilydd – mae gwahaniaeth rhwng y ddwy oherwydd y ffordd o ddyrannu cyfrifoldebau ac nid oherwydd eu pwysigrwydd neu eu blaenoriaeth gymharol.

Darparu gofal iechyd effeithiol, cynaliadwy ac o ansawdd uchel

Mae pandemig y coronafeirws wedi dangos ein Gwasanaeth Iechyd ar ei orau, ond mae hefyd wedi rhoi pwysau eithriadol ar staff a gwasanaethau. Rydym am greu GIG addas i'r unfed ganrif ar hugain drwy fuddsoddi yn yr adferiad ôl-Covid, mynd i'r afael ag anghydraddoldebau iechyd, gwella'r ddarpariaeth iechyd meddwl a chanolbwyntio ar atal. Byddwn yn parhau i gefnogi ein gweithwyr iechyd, diogelu'r GIG ac integreiddio gwasanaethau ymhellach. Byddwn hefyd yn gwella hygyrchedd, yn lleihau carbon wrth ddylunio cyfleusterau newydd, yn estyn y defnydd o dechnolegau newydd ac yn helpu pobl i fyw bywydau iach.

Byddwn yn:

- Sefydlu ysgol feddygol newydd yn y Gogledd.
- Darparu triniaethau a ohiriwyd yn sgil y pandemig.
- Darparu gwell mynediad at feddygon, nyrsys, deintyddion a gweithwyr iechyd proffesiynol eraill.
- Diwygio gofal sylfaenol, gan ddod â gwasanaethau meddygon teulu, fferylliaeth, therapi, tai, gofal cymdeithasol, iechyd meddwl, y gymuned a'r trydydd sector at ei gilydd.
- Blaenoriaethu buddsoddi mewn gwasanaethau iechyd meddwl.
- Blaenoriaethu ailgynllunio gwasanaethau i wella dulliau ataliol, mynd i'r afael â stigma a hyrwyddo dull dim drws anghywir o ddarparu cymorth iechyd meddwl.
- Cyflwyno gwasanaethau iechyd meddwl plant a'r glasod 'o fewn cyrraedd' mewn ysgolion ledled Cymru.
- Cyflwyno fframwaith Cymru gyfan i gyflwyno presgripsiynu cymdeithasol i helpu pobl sy'n teimlo'n ynysig.
- Adolygu cynllunio llwybr cleifion a chyllid hosbisau.
- Datblygu cynllun gweithredu HIV i Gymru.
- Cyflwyno cod ymarfer statudol ar gyfer darparu gwasanaethau awtistiaeth.

Diogelu, ailadeiladu a datblygu ein gwasanaethau ar gyfer pobl agored i niwed

Mae'r galwadau ar ein gwasanaethau gofal yn parhau i gynyddu wrth i ddemograffeg Cymru newid. Er mwyn diwallu'r angen hwn, byddwn yn trawsnewid ein gwasanaethau gofal presennol i greu system newydd hyblyg, ymatebol a mwy integredig sy'n helpu pobl i fyw bywydau ystyrlon ac annibynnol am gyfnod hirach. Bydd y system hon yn diwallu anghenion ein dinasyddion mwyaf agored i niwed, ac yn cefnogi'r plant, y bobl ifanc a'r teuluoedd hynny sy'n wynebu'r heriau mwyaf.

Byddwn yn:

- Talu'r cyflog byw gwirioneddol i weithwyr gofal.
- Cynyddu prentisiaethau ym maes gofal a recriwtio mwy o siaradwyr Cymraeg.
- Hyrwyddo datrysiad cynaliadwy ar gyfer y DU gyfan fel y bydd gofal yn rhad ac am ddim i bawb pan fo arnynt ei angen a/neu ymgynghori ar ddatrysiad posibl i Gymru yn unig i ddiwallu ein hanghenion gofal hirdymor.
- Cefnogi datblygiadau tai arloesol i ddiwallu anghenion gofal.
- Ariannu gofal plant i fwy o deuluoedd lle mae rhieni mewn addysg a hyfforddiant.
- Parhau i gefnogi ein rhaglenni Dechrau'n Deg blaenllaw.
- Atal teuluoedd rhag chwalu drwy ariannu gwasanaethau eirioli i rieni y mae eu plant mewn perygl o ddod yn rhan o'r system ofal.
- Darparu cymorth arbenigol ychwanegol i blant ag anghenion cymhleth a allai fod ar gyrion y system ofal.
- Ystyried cyfleoedd radical i ddiwygio'r gwasanaethau presennol ar gyfer plant sy'n derbyn gofal ac yn gadael gofal.
- Dileu elw preifat o ofal plant sy'n derbyn gofal yn ystod tymor nesaf y Senedd.
- Ariannu gwasanaethau preswyl rhanbarthol i blant ag anghenion cymhleth, gan sicrhau bod eu hanghenion yn cael eu diwallu mor agos at eu cartrefi â phosibl ac yng Nghymru lle bynnag y bo hynny'n ymarferol.
- Cryfhau cyrff cyhoeddus yn eu rôl fel 'rhiant corfforaethol'.

Adeiladu economi ar sail egwyddorion gwaith teg, cynaliadwyedd a diwydiannau a gwasanaethau'r dyfodol

Byddwn yn mynd i'r afael â'r niwed i'n heconomi sydd wedi'i achosi gan ddegawdau o gyni, Brexit ac effaith y coronafeirws i ddarparu swyddi da, sgiliau perthnasol a chyfleoedd hyfforddi newydd. Byddwn yn gweithio mewn partneriaeth i adeiladu economi sy'n seiliedig ar swyddi cynaliadwy a fydd yn mynd â ni ymlaen i'r ganrif nesaf. Byddwn yn cefnogi busnesau Cymru i greu swyddi newydd, dod o hyd i farchnadoedd allforio newydd a buddsoddi yn niwydiannau gwyrdd cynaliadwy yfory.

Byddwn yn:

- Cyflwyno'r Warrant i Bobl Ifanc, gan roi i bawb o dan 25 oed y cynnig o waith, addysg, hyfforddiant neu hunangyflogaeth.
- Creu 125,000 o brentisiaethau pob oed.
- Rhoi sail ddeddfwriaethol i'r bartneriaeth gymdeithasol drwy'r Bil Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru).
- Defnyddio'r rhwydwaith newydd o Hyrwyddwyr Cyflogaeth Pobl Anabl i helpu i gau'r bwlch rhwng pobl anabl a gweddill y boblogaeth sy'n gweithio.
- Cryfhau ein Contract Economaidd.
- Cefnogi cynigion TUC Cymru i aelodau undeb ddod yn Gynrychiolwyr Gwyrdd yn y gweithle.
- Cefnogi'r gwaith o greu Banc Cymunedol i Gymru.
- Datblygu Her Morlyn Llanw ac yn cefnogi syniadau a all wneud Cymru yn ganolfan fyd-eang o dechnolegau llanw sy'n dod i'r amlwg.
- Galluogi canol ein trefi i ddod yn fwy ystwyth yn economaidd drwy helpu busnesau i weithio'n gydweithredol, cynyddu eu cynnig digidol a chefnogi cadwyni cyflenwi lleol, gan gynnwys gwasanaethau cyflenwi lleol.
- Ceisio targed o 30% ar gyfer gweithio o bell.

Adeiladu economi gryfach a gwyrddach wrth inni ddatgarboneiddio cymaint â phosibl

Mae datganoli yn rhoi'r cyfle inni ailadeiladu ein heconomi a datblygu seilwaith modern a chynhyrchiol, sy'n gweithredu fel peiriant twf cynhwysol a chynaliadwy. Byddwn yn creu economi sy'n gweithio i bawb, wedi'i gwreiddio yn ein gwerthoedd o newid cynyddol – gan symud ymlaen gyda'n gilydd yn ysbryd cydweithredu, nid cystadleuaeth. Bydd seilwaith digidol, economaidd a thrafnidiaeth newydd yn ailadeiladu ac yn ailfywiogi ein cymunedau.

Byddwn yn:

- Lansio Cynllun Buddsoddi 10 mlynedd newydd yn Seilwaith Cymru gyfer economi ddi-garbon.
- Darparu'r Strategaeth Ddigidol i Gymru ac uwchraddio ein seilwaith digidol a chyfathrebu.
- Creu sylfaen ddeddfwriaethol fodern ar gyfer trafndiaeth yng Nghymru.
- Codi'r gwaharddiad ar awdurdodau lleol rhag sefydlu cwmnïau bysiau trefol newydd.
- Deddfu i foderneiddio'r sector tacsis a cherbydau preifat a mynd i'r afael â phroblemau croesffiniol.
- Rhoi ein Strategaeth Drafnidiaeth newydd i Gymru ar waith.
- Adeiladu ar lwyddiant ein cynllun teithio am ddim i bobl hŷn ac edrych ar sut y gall prisiau teg annog teithio integredig.
- Gweithio tuag at ein targed newydd o 45% o deithiau drwy ddulliau cynaliadwy erbyn 2040, gan bennu nodau mwy ymestynol lle bo hynny'n bosibl.
- Bwrw ymlaen ag adroddiad Comisiwn Burns ar gyfer Casnewydd.
- Datblygu cronfa prif ffyrdd newydd i wella atyniad a bioamrywiaeth ardaloedd wrth ymyl prif lwybrau trafndiaeth Cymru.

Ymgorffori ein hymateb i'r argyfwng hinsawdd a natur ym mhopeth a wnawn

Mae gennym y weledigaeth a'r uchelgais i fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd a natur. Byddwn yn cyflawni trawsnewidiad gwyrdd sy'n dechrau yn ein cymunedau lleol, gan ganolbwyntio ar fannau gwyrdd lleol, bwyd cynaliadwy sydd wedi'i dyfu'n lleol, ynni adnewyddadwy a gynhyrchir yn lleol ac osgoi gwastraff. Byddwn yn sicrhau bod natur a'r hinsawdd ar agenda pob gwasanaeth cyhoeddus a busnes sector preifat, a byddwn yn integreiddio camau cadarnhaol dros natur mewn mwy o'n gweithgarwch economaidd.

Byddwn yn:

- Deddfu i ddiddymu'r defnydd o blastigau untro sydd yn aml yn cael eu taflu fel sbwriel.
- Cyflwyno cynllun cyfrifoldeb estynedig cynhyrchwyr i gymell busnesau i leihau gwastraff.
- Creu Coedwig Genedlaethol i ymestyn o Ogledd Cymru i'r De.
- Manteisio ar botensial economaidd, diwylliannol a hamdden y Goedwig Genedlaethol gan adeiladu ar ein cynnydd tuag at greu diwydiant coed cynaliadwy.
- Creu system newydd o gymorth fferm a fydd yn cynyddu pŵer amddiffynnol natur drwy ffermio.
- Datblygu Strategaeth Bwyd Cymunedol Cymru.
- Sicrhau diogelwch tomenni glo drwy gyflwyno deddfwriaeth i ddelio â gwaddol canrifoedd o fwyngloddio, gan gryfhau pwerau'r awdurdodau lleol i sicrhau bod y cyhoedd a'r amgylchedd yn cael eu diogelu.
- Cyflwyno Deddf Aer Glân i Gymru, yn gyson â chanllawiau Sefydliad Iechyd y Byd ac yn yn ehangu'r ddarpariaeth o fonitro ansawdd aer.
- Dynodi Parc Cenedlaethol newydd i gwmpasu Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy.
- Cefnogi 80 o ganolfannau ailddefnyddio ac atgyweirio yng nghanol trefi.
- Cynnal ein polisi o wrthwynebu cloddio am danwydd ffosil yng Nghymru, ar dir ac yn nyfroedd Cymru, gan ddefnyddio'r pwerau sydd ar gael inni.
- Ehangu trefniadau i greu neu wella manau gwyrdd yn sylweddol.

Parhau â'n rhaglen hirdymor o ddiwygio addysg, a sicrhau bod anghydraddoldebau addysgol yn lleihau a bod safonau'n codi

Byddwn yn sicrhau nad oes neb yng Nghymru yn cael ei adael ar ôl yn sgil pandemig y coronafeirws, gan atgyweirio'r difrod a wnaed dros y flwyddyn ddiwethaf. Byddwn yn parhau â rhaglen ddiwygio sy'n cynnwys ein cwricwlwm sy'n arwain y byd, newidiadau cyllido a llywodraethu hanfodol mewn addysg drydyddol, arweinyddiaeth gryfach ar bob lefel o'r system addysg ac ymrwymiad i ddysgu gydol oes. Byddwn yn gweithio gyda phlant a phobl ifanc, eu rhieni a'u gofalwyr, a'r gweithlu addysg i sicrhau'r canlyniadau gorau i ddysgwyr, yn enwedig y rhai mwyaf agored i niwed.

Byddwn yn:

- Ariannu hyd at 1,800 o staff tiwtora ychwanegol yn ein hysgolion.
- Adeiladu ar Raglen Gwella Gwyliau'r Haf.
- Parhau i fodloni'r cynnydd yn y galw am Brydau Ysgol Am Ddim sy'n deillio o'r pandemig ac yn adolygu'r meini prawf cymhwysedd, gan ymestyn yr hawl cyn belled ag y mae adnoddau'n caniatáu.
- Buddsoddi yn amgylchedd dysgu ysgolion cymunedol, cydleo'i gwasanaethau allweddol, a sicrhau ymgysylltiad cryfach â rhieni a gofalwyr y tu allan i oriau traddodiadol.
- Ymchwilio i ddiwygio'r diwrnod ysgol a'r flwyddyn ysgol.
- Datblygu model cynaliadwy ar gyfer darpariaeth athrawon cyflenwi sydd â gwaith teg yn ganolog iddo.
- Mynd â'r Bil Addysg Drydyddol ac Ymchwil (Cymru) drwy'r Senedd.

Dathlu amrywiaeth a gweithredu i ddileu anghydraddoldeb o bob math

Byddwn yn parhau i weithio gyda'n gilydd ar gyfer newid cadarnhaol, gan gydnabod ein dynoliaeth gyffredin tra'n dathlu amrywiaeth a gwahaniaeth. Byddwn yn herio strwythurau pŵer a chysylltiadau cymdeithasol sy'n creu anghyfartalwch sylfaenol i'n cymunedau gwarchoddedig, gan gynnwys mynd i'r afael ag achosion systemig hiliaeth, ymddygiadau cas a ffurfiau eraill ar wahaniaethu, gan gydweithio â rhwydweithiau a sefydliadau blaengar. Byddwn yn anelu at wneud Cymru yn wlad wrth-hiliol yn ogystal â'r lle mwyaf diogel yn Ewrop i fod yn fenyw, cefnogi ein cymunedau anabl a LGBTQ+ a mynd i'r afael ag anghydraddoldeb yn ein cymdeithas.

Byddwn yn:

- Gweithredu ac ariannu'r ymrwymadau a wnaed yn ein Cynllun Gweithredu Cydraddoldeb Hiliol.
- Edrych ar ddeddfwriaeth i fynd i'r afael â bylchau cyflog ar sail rhywedd, cyfeiriadedd rhywiol, ethnigrwydd, anabledd, a ffurfiau eraill ar wahaniaethu.
- Sicrhau bod cyrff cyhoeddus a'r rhai sy'n cael arian cyhoeddus yn mynd i'r afael â gwahaniaethau cyflog.
- Treialu dull o ymdrin â'r Incwm Sylfaenol.
- Sicrhau bod hanes a diwylliant ein cymunedau Du, Asiaidd, ac Ethnig Leiafrifol yn cael eu cynrychioli'n briodol drwy fuddsoddi ymhellach yn ein sector diwylliannol a'n rhwydwaith amgueddfeydd.
- Sicrhau bod ein system trafndiaeth gyhoeddus yng Nghymru'n fwy hygyrch i bobl anabl.
- Parhau â'n partneriaeth gref â mudiadau gwirfoddol ar draws ein holl gyfrifoldebau.
- Rhoi targedau ar waith ynghylch Cyllidebu ar sail Rhyw.
- Cryfhau'r Strategaeth Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol i gynnwys ffocws ar drais yn erbyn menywod ar y stryd ac yn y gweithle yn ogystal â'r cartref.

Bwrw ymlaen tuag at filiwn o siaradwyr Cymraeg, a galluogi twristiaeth, chwaraeon a'r celfyddydau i ffynnu

Mae'r celfyddydau, twristiaeth a chwaraeon yn hollbwysig i economi Cymru ac i'n bywyd cenedlaethol, ac mae'r iaith Gymraeg yn drysor cenedlaethol sy'n perthyn i bob unigolyn yng Nghymru. Byddwn yn ehangu mynediad i'n trefnadaeth, yn manteisio ar greadigrwydd a gallu pobl yng Nghymru ym maes chwaraeon, ac yn sicrhau bod y diwydiannau hyn yn cael y cymorth y mae arnynt ei angen i gynnal eu lle priodol ar y llwyfan byd-eang.

Byddwn yn:

- Sefydlu Gwasanaeth Cerddoriaeth Cenedlaethol.
- Ymgynghori ar ddeddfwriaeth sy'n caniatáu i awdurdodau lleol godi ardoll twristiaeth.
- Deddfu i gryfhau a chynyddu ein darpariaeth mewn addysg Gymraeg.
- Creu Cynllun Tai mewn Cymunedau Cymraeg.
- Buddsoddi yn ein theatrau a'n hamgueddfeydd, gan gynnwys ymrwymo i Theatr Clwyd, sefydlu'r Amgueddfa Bêl-droed a'r Oriol Gelf Gyfoes Genedlaethol.
- Hyrwyddo mynediad cyfartal at chwaraeon a chefnogi athletwyr ifanc a thalentog a chlybiau llawr gwlad.
- Cefnogi'r cais i nodi tirwedd lechi Gogledd Orllewin Cymru fel Safle Trefnadaeth y Byd.
- Datblygu cynlluniau ar gyfer Amgueddfa'r Gogledd.

Gwneud ein dinasoedd, ein trefi a'n pentrefi yn lleoedd gwell fyth i fyw a gweithio ynddynt

Byddwn yn parhau i adeiladu cartrefi diogel o ran yr hinsawdd ar gyfer y dyfodol ac yn datblygu busnesau Cymru i gefnogi ein diwydiant adeiladu. Byddwn yn parhau i gefnogi ein partneriaid ym maes llywodraeth leol a buddsoddi mewn gwasanaethau cyhoeddus lleol a democratiaeth leol - y glud sy'n clymu ein cymunedau ynghyd. Byddwn yn cefnogi traddodiad hir Cymru o wirfoddoli, elusennau lleol, grwpiau ffydd a mudiadau cymunedol ac yn sicrhau y gall cymunedau ffynnu fel canolfannau cyfnewid cymdeithasol, hamdden, chwaraeon a diwylliant.

Byddwn yn:

- Adeiladu 20,000 o gartrefi cymdeithasol carbon-isel newydd i'w rhentu.
- Diwygio gwasanaethau digartrefedd yn sylfaenol er mwyn canolbwyntio ar atal ac ailgartrefu'n gyflym.
- Cefnogi tai cydweithredol, mentrau a arweinir gan y gymuned, ac ymddiriedolaethau tir cymunedol.
- Creu strategaeth ddiwydiannol sy'n seiliedig ar bren a all ddatblygu a chynnal cynhyrchu a phrosesu gwerth uchel i bren Cymru.
- Datgarboneiddio rhagor o gartrefi drwy ôl-osod, gan ddarparu swyddi o safon, hyfforddiant ac arloesedd a defnyddio cadwyni cyflenwi lleol.
- Gwella diogelwch adeiladau fel bod pobl yn teimlo'n ddiogel yn eu cartrefi.
- Ystyried ble y gellir dod â gwasanaethau a chontractau yn ôl yn gynaliadwy ac yn fforddiadwy i mewn i sector cyhoeddus cryfach.
- Sicrhau bod gan bob rhanbarth yng Nghymru ddull effeithiol ac atebol yn ddemocrataidd o ddatblygu economïau'r dyfodol.
- Gwneud 20mya yn derfyn cyflymder diodyn mewn ardaloedd preswyl.
- Gwahardd parcio ar y palmant, ble bynnag y bo modd.

Arwain Cymru mewn sgwrs genedlaethol ar y cyd ynglŷn â'n dyfodol cyfansoddiadol, a rhoi'r presenoldeb cryfaf posibl i'n gwlad ar y llwyfan byd-eang

Mae Cymru yn genedl hyderus, groesawgar a blaengar, ac fe wyddom na ellir datrys materion megis pandemig y coronafeirws, y newid yn yr hinsawdd a globaleiddio heb ein ffrindiau a'n cynghreiriaid yn Ewrop a'r tu hwnt. Byddwn yn adeiladu ac yn cryfhau ein perthnasoedd byd-eang, gan ddatlu gwahanol ddiwylliannau a chrosawu rhyngwladoli. Byddwn yn gweithio dros Deyrnas Unedig newydd a llwyddiannus, gan bwysu ar Lywodraeth y DU am ddiwygio.

Byddwn yn:

- Sefydlu comisiwn sefydlog annibynnol i ystyried dyfodol cyfansoddiadol Cymru.
- Hyrwyddo a chefnogi gwaith y Comisiwn Cyfansoddiadol ar gyfer y DU gyfan sy'n cael ei sefydlu gan Blaid Lafur y DU.
- Sefydlu Academi Heddwch yng Nghymru.
- Ceisio diwygio'r dreth gyngor i sicrhau system decach i bawb.
- Diwygio etholiadau llywodraeth leol i leihau'r diffyg democrataidd.
- Rhoi rhaglen cyfnewid dysgu rhyngwladol gwerth £65 miliwn ar waith.
- Ailfywiogi ein perthynas efeillio ledled yr UE drwy Gronfa Gefeillio Pobl Ifanc.

Amcanion Llesiant

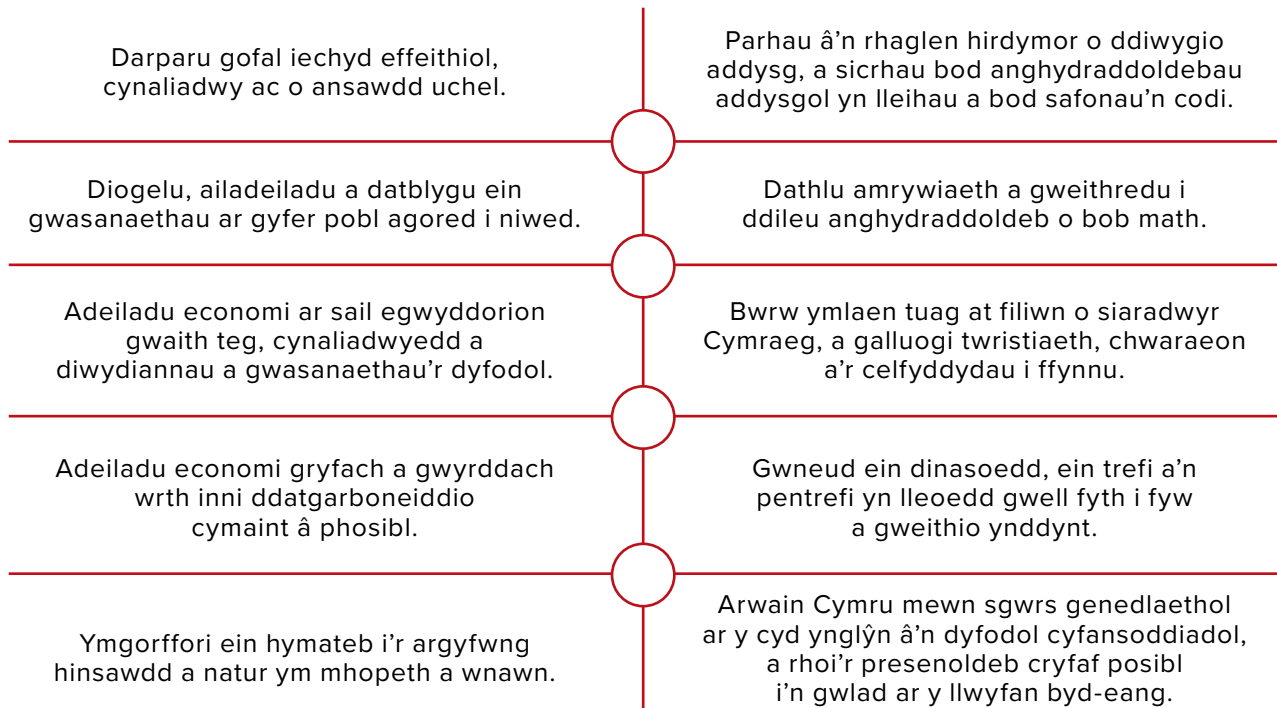
Mae Cymru'n unigryw gan iddi wneud addewid y byddwn yn diogelu buddiannau cenedlaethau'r dyfodol yn ogystal â mynd i'r afael â heriau heddiw. Mae ein Rhaglen Lywodraethu yn anrhydeddu ein hymrwymiadau etholiadol allweddol i bobl Cymru. Mae'n nodi'n glir ein nodau polisi radical ac uchelgeisiol, yn adlewyrchu ein dull partneriaeth ac yn hyrwyddo cyfiawnder economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol.

Mae'r Rhaglen Lywodraethu hefyd yn nodi deg amcan llesiant sy'n cyd-fynd yn uniongyrchol â'r deg pennawd yn ein maniffesto, gan sicrhau y bydd pobl yng Nghymru yn gweld yr agenda bolisi y gwnaethant bleidleisio drosti yn cael ei chyflawni'n ymarferol. Mae'r amcanion hyn wedi'u cynllunio i sicrhau bod y llywodraeth yn cyfrannu i'r eithaf tuag at gyflawni pob un o'r amcanion llesiant.

Mae Cymru'n wynebu heriau sylweddol a chymhleth dros y pum mlynedd nesaf. Byddwn yn defnyddio'r holl bwerau a ddatganolwyd inni yn Neddff Llywodraeth Cymru 2006 i ddarparu datrysiadau.

Drwy gydol tymor y Senedd hon, cyfrifoldeb y Cabinet cyfan fydd ein Rhaglen Lywodraethu, gan sicrhau bod problemau'n cael eu nodi'n gynnar a bod camau'n cael eu cymryd; cydbwysu anghenion pobl heddiw ag anghenion cenedlaethau'r dyfodol; integreiddio ein dulliau o sicrhau'r ddarpariaeth fwyaf posibl a chynnwys pobl ym mhob agwedd ar ein gwaith drwy gydol tymor y Senedd hon.

Dyma'r deg amcan llesiant:

Roedd maniffesto Llywodraeth Lafur Cymru yn cynnwys addewidion pellach i'r etholwyr a bydd y rhain hefyd yn cael eu gwireddu. Y Gweinidog ar gyfer y portffolio perthnasol fydd yn gyfrifol am y dasg o'u cyflawni, fel a ganlyn:

Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol

Parhau i ariannu bwrsariaeth y GIG.

Cadw presgripsiynau yn rhad ac am ddim yng Nghymru.

Parhau i ddarparu cyfarpar diogelu personol yn rhad ac am ddim i staff iechyd a gofal.

Ariannu gwasanaeth Profi Orlhain Diogelu GIG Cymru.

Sefydlu Gweithrediaeth Genedlaethol y GIG.

Canolbwyntio ar ofal diwedd oes.

Buddsoddi mewn technoleg newydd, a'i chyflwyno, i gefnogi cyngor a thriniaethau cyflym ac effeithiol.

Cyflwyno e-bresgripsiynu a chefnogi datblygiadau sy'n galluogi canfod clefydau'n fanwl gywir drwy ddeallusrwydd artifffisial.

Buddsoddi mewn cenhedlaeth newydd o ganolfannau iechyd a gofal cymdeithasol integredig ledled Cymru.

Sefydlu tair Academi Dysgu Dwys newydd i wella profiadau a chanlyniadau cleifion.

Mynd i'r afael â'r stigma a brofir gan y rhai sy'n byw gyda HIV.

Creu Prif Swyddog Gofal Cymdeithasol i Gymru.

Capio costau gofal cymdeithasol dibreswyl ar yr uchafswm cyfredol o £100 yr wythnos.

Cynnal y terfyn cyfalaf (ar gyfer gofal) ar £50,000.

Lansio Fframwaith Gofal Cymdeithasol Cenedlaethol.

Deddfu i ddarparu gofal ac iechyd integredig gwell, gan roi sylw i'r ymatebion i'n Papur Gwyn ar Ailgydbwysu Gofal a Chymorth.

Cryfhau'r cymorth i ofalwyr drwy gronfa caledi Covid yn 2021.

Ariannu cynllun seibiant byr i helpu gofalwyr.

Datblygu mwy na 50 o hybiau cymunedol lleol i gydleoli gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol rheng flaen a gwasanaethau eraill.

Ariannu swydd bwrsasol ym mhob awdurdod lleol i hyrwyddo gwaith i wneud Cymru yn genedl sydd o blaid pobl hŷn.

Gwella'r rhyngwyneb rhwng gofal iechyd parhaus a Thaliadau Uniongyrchol.

Cyflwyno bwndeli babanod i fwy o deuluoedd.

Parhau i gefnogi a chynnal hawliau plant a phobl ifanc ar eu pennau eu hunain sy'n ceisio lloches.

Cefnogi ein cynllun Maethu Cymru cenedlaethol.

Yr Economi

Ehangu'r defnydd o brentisiaethau gradd a phrentisiaethau a rennir.

Bwrw ymlaen â'n Cenhadaeth i Gryfhau ac Ailadeiladu'r Economi ar gyfer Cymru.

Cryfhau Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol.

Ehangu Cyfrifon Dysgu Personol.

Adeiladu ar lwyddiant Cronfa Ddysgu Undebau Cymru.

Ymgyrchu i ddatganoli'r Weithrediaeth Iechyd a Diogelwch, sydd wedi'i thanariannu, i Gymru.

Ehangu cronfeydd cyfalaf tymor hir Banc Datblygu Cymru.

Cynyddu'r defnydd o gyfranddaliadau ecwiti mewn cymorth busnes.

Adeiladu ar ein gwaith ar yr Economi Sylfaenol a datblygu Cronfa Cefnogi Cwmnïau Lleol i gefnogi busnesau lleol.

Darparu mwy o gymorth i bryniant gan weithwyr a cheisio dyblu nifer y busnesau sy'n eiddo i weithwyr.

Cyflawni ein rhaglen Y Cymoedd Technoleg 10-mlynedd gwerth £100m.

Helpu meysydd allweddol o'n heconomi, fel awyrofod a dur, i arloesi, tyfu a lleihau eu hól troed carbon.

Gweithio i amddiffyn enwau lleoedd Cymraeg.

Darparu mynediad am ddim i Eisteddfod yr Urdd 2022.

Sicrhau bod hanes pobl Ddu, Asiaidd ac Ethnig Leiafrifol yn cael ei adlewyrchu'n briodol yn ein sectorau diwylliannol a threftadaeth, gan gynnwys yn ein Hamgueddfeydd Cenedlaethol.

Buddsoddi yn ein cyfleusterau chwaraeon o'r radd flaenaf.

Buddsoddi mewn cyfleusterau newydd fel caeau 4G.

Sefydlu Corff Sgiliau Creadigol.

Ystyried sefydlu Cronfa Ymchwil a Datblygu Diwydiannau Creadigol.

Helpu busnesau i weithio ar y cyd i gefnogi cadwyni cyflenwi lleol, gan gynnwys gwasanaethau cyflenwi a logisteg lleol.

Mynnu bod Cymru yn cael ei chyfran deg o'r Gronfa Ffyniant Gyffredin a'r Gronfa Codi'r Gwastad, fel y'i gelwir, gan Whitehall.

Dadlau dros gysylltiadau economaidd ac ymchwil agosach â'r UE.

Cadw swyddfa Llywodraeth Cymru ym Mrwsel.

Gweithredu ein Cynllun Allforio newydd.

Newid Hinsawdd

Cynnig cefnogaeth i ddatblygu cofrestr o adeiladau gwag a helpu busnesau bach i symud i siopau gwag.

Datblygu hybiau gweithio o bell newydd mewn cymunedau.

Pwyso ar Lywodraeth y DU am gyfran deg i Gymru o fuddsoddiad hanfodol mewn seilwaith rheilffyrdd ac Ymchwil a Datblygu.

Rhoi pwerau newydd i Trafnidiaeth Cymru i integreiddio rheilffyrdd, bysiau a theithio llesol yn well a'u rheoleiddio er mwyn iddynt fodloni Safonau'r Gymraeg.

Datblygu Cynlluniau Trafnidiaeth Rhanbarthol newydd.

Cyflwyno gwerth £800m o gerbydau newydd ar gyfer ein rheilffyrdd a sicrhau bod 95% o deithiau trên ar drenau newydd erbyn 2024.

Datblygu cynlluniau ar gyfer metro yng Ngogledd Cymru a Bae Abertawe.

Archwilio cyfleoedd ar gyfer estyniadau aml-foddol i'n rhwydweithiau Metro, fel Coridor y Gogledd Orllewin ac ar draws cymoedd De Cymru.

Pwyso ar Lywodraeth y DU i drydaneiddio prif reilffordd Gogledd Cymru.

Datblygu'r Ganolfan Ragoriaeth Rheilffordd Fyd-eang yn Nyffryn Dulais.

Archwilio opsiynau i weithwyr gymryd cyfran berchnogol yn ein hasedau trafndiaeth cenedlaethol.

Buddsoddi mewn gwasanaethau bysiau a chwblhau prosiectau seilwaith bysiau newydd mawr.

Ehangu teithio hyblyg sy'n ymateb i'r galw ledled Cymru.

Archwilio estyniadau i Fy Ngherdyn Teithio ar gyfer teithio rhatach i bobl ifanc.

Gweithio i wneud y fflyd cerbydau bws a thacsi yn fflyd allyriadau sero erbyn 2028.

Gweithio gyda Trafnidiaeth Cymru ac awdurdodau lleol i hyrwyddo cerdded a beicio.

Cefnogi mentrau cymdeithasol newydd arloesol fel caffis trwsio ar gyfer cynnal a chadw beiciau a chynlluniau ailgylchu beiciau.

Datblygu Mapiau Rhwydwaith Integredig Teithio Llesol newydd.

Gweithio gydag ysgolion i hyrwyddo Teithio Llesol a Diogelwch ar y Ffyrdd.

Adeiladu dyfodol cynaliadwy i'n porthladdoedd a'n meysydd awyr allweddol.

Sefydlu bwrdd perfformiad trafndiaeth newydd.

Moderneiddio grantiau trafndiaeth.

Buddsoddi mewn opsiynau teithio sy'n annog trafndiaeth gyhoeddus ac yn cefnogi cerdded a beicio.

Cefnogi arloesedd mewn technoleg ynni adnewyddadwy newydd.

Cefnogi cymunedau i greu 30 o goetiroedd newydd a chysylltu ardaloedd cynefinoedd.

Cryfhau'r amddiffyniadau ar gyfer coetiroedd hynafol.

Ariannu mesurau ychwanegol i amddiffyn dros 45,000 o gartrefi rhag llifogydd.

Rheoli llifogydd mewn modd sy'n seiliedig ar natur ym mhob dalgylch mawr i ehangu cynefinoedd gwlyptiroedd a choetiroedd.

Deddfu i gryfhau'r gofynion ar gyfer defnyddio systemau draenio cynaliadwy sy'n darparu cynefin i fywyd gwyllt.

Dechrau dynodi dyfroedd mewndirol Cymru ar gyfer hamdden, gan gryfhau'r gwaith o fonitro ansawdd dŵr.

Sefydlu cynllun wedi'i dargedu i hyrwyddo gwaith adfer cynefinoedd morwellt a morfa heli ar hyd ein harfordir.

Dwyn ynghyd rwydwaith o sefydliadau ar gyfer her dim gwastraff, sy'n seiliedig ar leoedd, i gefnogi newid diwylliannol mewn busnesau a chymunedau.

Ehangu cynhyrchu ynni adnewyddadwy gan gyrff cyhoeddus a grwpiau cymunedol yng Nghymru i lefel dros 100MW erbyn 2026.

Gorfodi moratoriwm ar ganiatâd yn achos pob cyfleuster llosgi mawr.

Parhau i wella cartrefi presennol, gan ein helpu i fynd i'r afael â thlodi tanwydd, creu swyddi mawr eu hangen, cyfleoedd hyfforddi a chadwyni cyflenwi.

Datblygu cronfa diogelwch tân ar gyfer adeiladau presennol.

Deddfu i weithredu ar argymhellion Comisiwn y Gyfraith mewn perthynas â diwygio lesddaliadau.

Sicrhau bod taliadau ystad am fannau agored cyhoeddus a chyfleusterau cyhoeddus yn cael eu talu mewn ffordd sy'n deg.

Datblygu cynllun cenedlaethol sy'n cyfyngu rhent i lefelau lwfans tai lleol i deuluoedd a phobl ifanc sy'n ddigartref neu sydd mewn perygl o fod yn ddigartref.

Sicrhau bod landlordiaid Rhentu Doeth Cymru yn ymateb yn gyflym i gwynion am hiliaeth a throseddau casineb ac yn cynnig cymorth priodol.

Datblygu uwchgynlluniau ar gyfer trefi a'r stryd fawr.

Grymuso cymunedau i fod â mwy o ran mewn cynlluniau adfywio lleol.

Datblygu cyfleusterau ailgylchu cymunedol yng nghanol trefi a hyrwyddo cyfleusterau atgyweirio ac ailddefnyddio i annog siopa diwastraff.

Creu mwy o fannau gwyrdd cymunedol yng nghanol trefi.

Addasu manau cyhoeddus ar gyfer digwyddiadau awyr agored, marchnadoedd, gwerthwyr stryd, parciau dros dro a pharciau bach.

Y Gymraeg ac Addysg

Cryfhau'r Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuenctid.

Buddsoddi mwy nag £1.5 biliwn yng nghan nesaf Rhaglen Ysgolion a Cholegau'r 21ain Ganrif.

Gydag awdurdodau lleol, trawsnewid amgylcheddau dysgu, datblygu ysgolion carbon sero-net ac agor cyfleusterau ysgolion ar gyfer cymunedau lleol.

Adolygu Addysg Oedolion i gynyddu nifer yr oedolion sy'n dysgu yng Nghymru.

Sicrhau bod darpariaeth gwrsela ychwanegol ar gael drwy gydol tymor nesaf y Senedd.

Cefnogi ysgolion ac athrawon i gyflwyno ein Cwricwlwm i Gymru sy'n arwain y byd.

Lleihau biwrocratiaeth ddiangen i gefnogi arweinwyr ysgolion.

Gweithredu'r Ddeddf Anghenion Dysgu Ychwanegol newydd.

Ehangu dysgu ieithoedd tramor modern yn ein hysgolion.

Buddsoddi yn y Grant Datblygu Disgyblion.

Amddiffyn y Lwfans Cynhaliaeth Addysg ar gyfer dysgwyr ifanc.

Cynnal ein hymrwymiad i ddarparu brecwast am ddim i bob disgybl ysgol gynradd.

Penodi gweinidog ar lefel Cabinet i ddatblygu a bwrw ymlaen â chynigion Bwrdd Ieuenctid Cymru.

Deddfu ar gyfer fframwaith newydd ar gyfer gwasanaethau ieuenctid yng Nghymru.

Cefnogi rôl ddemocrataidd awdurdodau lleol yn y ddarpariaeth addysg.

Hyrwyddo parch cydradd rhwng llwybrau galwedigaethol ac academiaidd mewn addysg Gymreig. Archwilio sut y gall mwy o ffedereiddio gefnogi arweinyddiaeth addysg ledled Cymru.

Archwilio sut i gryfhau cymunedau dysgu proffesiynol.

Ehangu rôl y Coleg Gymraeg Cenedlaethol.

Ehangu ein darpariaeth Gymraeg yn y blynyddoedd cynnar.

Ehangu'r Rhaglen Drochi i Ddisgyblion.

Cyflwyno prosiect peilot a fydd yn cymell siaradwyr Cymraeg ifanc i ddychwelyd o brifysgolion i helpu gydag addysgu Cymraeg mewn ysgolion.

Mynd i'r afael yn llawn ag argymhellion y Gweithgor Cymunedau, Cyfraniadau a Chynefin Pobl Ddu, Asiaidd ac Ethnig Leiafrifol yn y Cwricwlwm Newydd.

Cyllid a Llywodraeth Leol

Peidio â chymryd mwy mewn cyfraddau treth incwm Cymru oddi ar deuluoedd Cymru cyhyd ag y bydd effaith economaidd coronafeirws yn parhau, o leiaf.

Cadw'r cynnydd o 1% yn y Dreth Trafodiadau Tir a godir ar bryniannau ail gartrefi.

Archwilio a datblygu mesurau treth, cynllunio a thai effeithiol – a allai gynnwys cyfraddau lleol i'r Dreth Trafodiadau Tir – i sicrhau bod buddiannau pobl leol yn cael eu gwarchod.

Cryfhau ymreolaeth ac effeithiolrwydd llywodraeth leol i'w gwneud yn fwy llwyddiannus wrth ddarparu gwasanaethau.

Lleihau'r baich gweinyddol ar awdurdodau lleol.

Newid y fframwaith perfformiad ar gyfer llywodraeth leol er mwyn galluogi gwell arloesi, tryloywder a pherchnogaeth leol.

Cyfiawnder Cymdeithasol

Ehangu'r gwaith 'gwneud y gorau o incwm' a'r Gronfa Gyngori Sengl.

Datblygu argymhellion y Comisiwn Gwaith Teg.

Ehangu'r ymgyrchoedd hyfforddi ac ymwybyddiaeth 'Gofyn a Gweithredu' a 'Paid Cadw'n Dawel'.

Sefydlu gwasanaeth cyfreithiol cydraddoldeb i ddarparu cefnogaeth ar arferion cyflogaeth annheg neu wahaniaethol.

Ymgorffori Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar gyfer Dileu pob math o Wahaniaethu yn erbyn Menywod a Chonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl Anabl yng nghyfraith Cymru.

Mynd i'r afael yn llawn ag argymhellion yr Archwiliad Henebion ac Enwau Strydoedd.

Creu Uned Anghyfartalwch Hil ochr yn ochr ag Uned Data Cydraddoldeb i sicrhau sylfaen dystiolaeth gynhwysol i lywio'r broses o wneud penderfyniadau yn y llywodraeth.

Ehangu ein rhaglen Mynediad i Swydd Etholedig.

Gweithredu argymhellion Adlewyrchu Cymru wrth Redeg Cymru: Strategaeth Amrywiaeth a Chynhwysiant ar gyfer Penodiadau Cyhoeddus yng Nghymru (2020-2023).

Cefnogi digwyddiadau Pride ledled Cymru drwy noddi Pride Cymru, sefydlu cronfa Pride a phenodi Cydlynnydd Pride ar gyfer Cymru.

Defnyddio'r holl bwerau sydd ar gael i wahardd pob agwedd ar therapi trosi LGBTQ+ sydd o fewn ein pŵer a cheisio datganoli unrhyw bwerau ychwanegol angenrheidiol.

Gweithio i ddatganoli'r Ddeddf Cydnabod Rhywedd a chefnogi ein cymuned Draws.

Gweithio gyda'r cwmnïau technoleg a llwyfannau'r cyfryngau i fynd i'r afael â throseddau casineb a chamwybodaeth.

Gwreiddio urddas mislif mewn ysgolion.

Ehangu ein darpariaeth mislif am ddim mewn cymunedau a'r sector preifat.

Cynnal ein cyllid i 500 o Swyddogion Cymorth Cymunedol yr Heddlu ac ehangu eu nifer o 100.

Materion Gwledig a Gogledd Cymru

Datblygu model cenedlaethol ar gyfer rheoleiddio lles anifeiliaid, gan gyflwyno cofrestr ar gyfer sefydliadau lles anifeiliaid, bridwyr masnachol anifeiliaid anwes neu anifeiliaid ar gyfer saethu, ac arddangosfeydd anifeiliaid.

Gwella'r cymwysterau i arolygwyr lles anifeiliaid i godi eu statws proffesiynol. Gwneud teledu cylch cyfng yn ofynnol ym mhob lladd-dy.

Gwahardd defnyddio maglau.

Cyfyngu ar ddefnyddio cewyll ar gyfer anifeiliaid a ffermir.

Gwahardd difa moch daear i reoli lledaeniad TB mewn gwartheg.

Y Cyfansoddiad

Gweithio dros Deyrnas Unedig newydd a llwyddiannus, yn seiliedig ar ffederaliaeth bellgyrhaeddol.

Pwyso ar Lywodraeth y DU am ddiwygiad ffederal mwy trylwyr o'n cyfansoddiad a'n cysylltiadau rhynglywodraethol.

Herio Deddf Marchnad Fewnol y DU a'i hymosodiad ar ddatganoli a hyrwyddo hawliau'r Senedd i ddeddfu heb ymyrraeth mewn meysydd sydd wedi'u datganoli i Gymru.

Ymdrechu i atal Llywodraeth Geidwadol y DU rhag defnyddio'r Ddeddf Marchnad Fewnol i ariannu ymyriadau nad ydynt yn cael eu cefnogi gan bobl Cymru.

Cefnogi'r achos dros ddatganoli plismona a chyfiawnder.

Datblygu set o Godau cyfraith Cymru.

Dadlau dros ddatganoli trethi'n glir ac yn sefydlog i Gymru.

---

llyw.cymru